VALTIOVARAINMINISTERIÖ

Lausunto

04.02.2019

HE 240/2018 vp

Kunta- ja aluehallinto-osasto
Hallitusneuvos Ilkka Turunen

Hallintovaliokunnalle

Hallituksen esitys (HE 240/2018 vp) eduskunnalle laeiksi pelastuslain muuttamisesta ja eräiksi muiksi laeiksi - valtiovarainministeriön asiantuntijalausunto

Esityksen keskeisestä sisällöstä

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi pelastuslakia, Pelastusopistosta annettua lakia, palosuojelurahastolakia ja meripelastuslakia. Muutokset johtuvat maakuntien perustamista sekä maakuntauudistuksen täytäntöönpanoa ja valtion lupa-, ohjaus- ja valvontatehtävien uudelleenorganisointia koskevasta lainsäädännöstä.

Esityksen suhde maakunta- ja sote-uudistukseen

Esitys liittyy maakunta-, sote- ja valtion alueuudistukseen ja tältä osin erityisesti eduskunnan käsiteltävänä vielä olevaan hallituksen esitykseen (HE 15/2017 vp) eduskunnalle maakuntien perustamista ja sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen uudistusta koskevaksi lainsäädännöksi sekä Euroopan paikallisen itsehallinnon peruskirjan 12 ja 13 artiklan mukaisen ilmoituksen antamiseksi, hallituksen esitykseen (HE 16/2017 vp) eduskunnalle laiksi pelastustoimen järjestämisestä sekä hallituksen esitykseen (HE 14/2018 vp) eduskunnalle maakuntauudistuksen täytäntöönpanoa sekä valtion lupa-, ohjaus- ja valvontatehtävien uudelleenorganisointia koskevaksi lainsäädännöksi (ns. MAKU II-esitys). Valtiovarainministeriö toteaa, että näiden seikkojen johdosta nyt käsiteltävänä olevan esityksen käsittely tulisi sovittaa yhteen edellä mainittujen esitysten käsittelyn kanssa.

Pelastuslakiehdotuksen (1. lakiehdotus) 22 b, 22 c ja 111 a §:ssä mainitaan toimivaltaisena viranomaisena aluehallintovirasto. Tältä osin valtiovarainministeriö huomauttaa, että HE 14/2018-esityksellä valtion aluehallinnon viranomaiset (aluehallintovirastot ja ELY-keskukset) on ehdotettu lakkautettaviksi sekä perustettavaksi Valtion lupa- ja valvontavirasto, jolle pääosa aluehallintovirastojen ja osa ELY-keskusten tehtävistä on tarkoitus siirtää. Tämä tulisi ottaa huomioon siinä tapauksessa, että eduskunta hyväksyy HE 14/2018-esitykseen sisältyvät lakiehdotukset.

Edellä todettuun liittyen valtiovarainministeriö kiinnittää lisäksi valiokunnan huomiota siihen, että kaikkia voimassa olevassa pelastuslaissa (379/2011) ELY-keskuksille ja palosuojelurahastosta annetussa laissa (306/2003) aluehallintovirastoille säädettyjä tehtäviä ei ehdoteta nyt käsiteltävänä olevassa esityksessä siirrettäviksi maakuntauudistuksen voimaantulon jälkeisen hallintorakenteen mukaisille viranomaisille. Näitä tehtäviä koskeva erityislainsäädäntö tulisi kuitenkin muuttaa ennen maakunta-, sote- ja valtion alueuudistuksen voimaantuloa. Ottaen huomioon, että eduskunnan käsiteltävänä olevat maakunta-, sote- ja valtion alueuudistusta koskevat esitykset eivät sisällä asiallisia linjauksia kaikkien näiden erityistehtävien vastaanottavista viranomaisista, olisi valtiovarainministeriön näkemyksen mukaan tarvittavat muutokset tarkoituksenmukaista ehdottaa tehtäväksi erillisellä hallituksen esityksellä myöhemmässä vaiheessa ennen uudistuksen voimaantuloajankohtaa.

Valtiovarainministeriö | Snellmaninkatu 1 A, Helsinki | PL 28, 00023 Valtioneuvosto | Puh 0295 16001 (Vaihde) | Faksi 09 160 33123 | valtiovarainministerio@vm.fi | www.vm.fi | Y-tunnus 0245439-9

Pelastustoimen tietojärjestelmien kehittämisen tilanne maakuntauudistuksessa

Sisäministeriö on esittänyt pelastustoimen tietojärjestelmien ja ICT:n kertaluonteista kehittämisinvestointia toteutettavaksi maakunta- ja soteuudistuksen digimuutokseen määrärahamomentilta. Määrärahamomentille on koottu eri hallinnonalojen ja maakuntien uudistukseen valmisteluun ja toimeenpanoon liittyvät määrärahaesitykset. Erityisesti pelastustoimen valvontasovelluksen uudistaminen on käsitelty osana maakunta- ja soteuudistuksen digimuutosohjelman yhteydessä tehtävää ICT-muutoksen valmisteltua.

Ministeriö on todennut pelastustoimen maakuntauudistuksen tavoitteiden mukaisen tietohallinnon ja tiedonhallinnan kehittämisen määrärahatarpeeksi 10,5 miljoonaa euroa vuosille 2020-2023 (2020 (1,5 milj.), 2021 (3 milj.), 2022 (4 milj.) ja 2023 (2 milj.)). Määrärahalla olisi tarkoitus kehittää pelastustoimen tietojärjestelmät ja tietokokonaisuudet maakuntamalliin. Maakunta- ja soteuudistuksen määrärahamomentille (28.70.05) sisäministeriö on esittänyt osana JTS 2020-2023 esitystään vuosille 2020 1,5 milj. euroa ja 2021 3 milj. euroa pelastustoimen tietojärjestelmien, johtamisen, tiedonhallinnan, integraation ja analysoinnin välineiden kehittämiseen osana maakunta- ja soteuudistuksen valmistelua ja toimeenpanoa.

Sisäministeriön tilannekuvan mukaan nykyisten tietojärjestelmien mahdollisuudet tukea pelastusviranomaisten tiedolla johtamista ja toiminnan analysointia ovat rajalliset. Toimintaympäristö digitalisoituu jatkuvasti ja toimintakyvyn säilyttäminen edellyttää ympäristön muutosten huomioimista. Uudet maakuntaorganisaatiot edellyttävät muutoksia myös nykyisiin järjestelmiin, jotta tehtävien vastuunsiirto maakunnille on mahdollista.

Sisäministeriö neuvottelee parhaillaan maakuntien yhteiseksi ICT-palvelukeskukseksi perustetun, tässä vaiheessa vielä valtion kokonaan omistaman, Vimana Oy:n kanssa pelastuslaitosten valvontasovelluksen kehittämis- ja toteutushankkeesta. Tässä hankkeessa on tarkoitus toteuttaa ja käyttöönottaa yhteistyössä pelastuslaitosten kanssa nykyiset pelastuslaitosten eri valvontasovellukset korvaava uusi yhteinen tietojärjestelmä vuosina 2019-2022. Keskitetyllä kehittämishankkeella estettäisiin kalliimmaksi arvioitujen maakuntakohtaisten ratkaisujen muodostuminen. Samalla voidaan myös paremmin varmistaa yhteentoimivuus ja integraatio kansallisten järjestelmien (TUVE, KEJO jne.) kanssa. Kustannusarvio on noin 5 milj. euroa ja se on osa yllä mainittua maakunta- ja soteuudistukseen yhteydessä tehtäväksi esitettyä pelastustoimen tietojärjestelmien kehittämistä. Hankkeen toteutusta ei voida viedä eteenpäin Vimana Oy:ssä sen nykyisessä rahoitustilanteessa, koska yhtiön pääomitus ei kata pelastuslaitoksille tehtävien tietojärjestelmien kehitystyön kustannuksia.

Valtiovarainministeriö toteaa, että tietojärjestelmien kehittämistä koskeviin rahoitustarpeisiin ei ole ehdotetussa laajuudessa varauduttu edellisessä vuosia 2019-2022 koskevassa julkisen talouden suunnitelmassa. Edellä todettujen ehdotusten käsittely on valtiovarainministeriössä parhaillaan meneillään. Mahdollisista hankkeiden toteuttamisen edellyttämistä rahoitusratkaistuista päätetään lopulta valtion talousarvion valmistelun yhteydessä. Päätöksiä tehtäessä on tärkeää varmistaa sekä järjestelmien toteutuksen että niiden ylläpidon kokonaistaloudellisuus. Valmistelussa on pidetty perusteltuna pelastustoimen tietojärjestelmien kehittämis- ja toteutusmallia, jolla voidaan välttää maakuntakohtaisten ratkaisujen syntyminen ja varmistaa pelastustoimen liittäminen kansallisen infrastruktuuriin (erityisesti turvallisuusverkko TUVE) ja tietojärjestelmiin. Lisäksi valtiovarainministeriö kiinnittää huomiota siihen, että maakuntauudistukseen liittyvien tietojärjestelmien kehittämisen eteenpäinvienti tarvitsee ao. lainsäädännön valmistumisen.